OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöjohtaja Tuula Majuri

6.4.2017

Puolustusvaliokunnalle

VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEKO (VNS 3/2017 VP)

Valiokunta on pyytänyt ottamaan kantaa puolustusselontekoa koskevassa asiantuntijakuulemisessa oikeusministeriön hallinnonalan osalta erityisesti valmiuslain päivitystarpeisiin ja siihen, vastaako laki hybridiuhkien torjuntaan.

Hybridiuhkissa on kyse hyvin monenlaisista tilanteista ja asetelmista niin vakavuusasteeltaan kuin sisällöltään. Valmiuslaki on puolestaan suunnattu varsin vakavien poikkeusolojen sääntelyä varten.

Valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä määritellään ne poikkeusolot, joissa valmiuslaki ja sen toimivaltuudet voidaan ottaa käyttöön. Määritelmän 3 kohdan mukaan poikkeusoloja ovat väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat. Lähtökohtaisesti on kysymys taloudellisesta kriisistä, mutta valmiuslain esitöiden mukaan kyse voi olla myös tilanteista, joissa esimerkiksi tietoteknisten tai logististen järjestelmien toimivuus horjuu vakavasti (HE 3/2008 vp, s. 33/II, PeVL 6/2009 vp, s. 4/I). Tällöin esimerkiksi vaikutuksiltaan vakava kyberhyökkäys voisi täyttää valmiuslain soveltamisvaatimuksen. Myös muunkinlaiset hybridiuhkat voisivat tulla kyseeseen, jos ne rinnastuvat vakavuudeltaan edellä mainittuihin eli aiheuttavat yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömien toimintojen olennaisen vaarantumisen.

Lisäksi valmiuslain 3 §:n muiden poikkeusoloja koskevien määrittelyjen (1 ja 2 kohta) osalta voidaan todeta sekin, että sellaiset hybridiuhkat, jotka rinnastuvat vakavuudeltaan aseelliseen hyökkäykseen tai sen välittömään jälkitilaan taikka tällaisen, valmiuslain toimivaltuuksien välitöntä käyt-

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

töönottoa edellyttävän hyökkäyksen uhkaan, voisivat laukaista valmiuslain soveltamisedellytyksen.

Sote- ja maakuntauudistus (tehtävien siirrot ja uuden, alueellisen hallintotason muodostaminen ja sen varautumisvelvollisuus) sekä mahdollisesti myös valtion aluehallintouudistus (LUOVA-viraston perustaminen ja siihen liittyvät tehtävien siirrot) aiheuttavat tarpeen tarkistaa valmiuslakia. Näiden tarkistustarpeiden selvittäminen on parhaillaan vireillä.

Oikeusministeriön toimesta laaditaan myös parhaillaan valtioneuvoston kanslian TEAS-tutkimushankerahoituksella selvitystä perustuslainsäätämisjärjestyksessä poikkeuslakina säädetyn valmiuslain ja perustuslain 23 §:n välisestä suhteesta.